

Säädösten sujuvoittaminen -kärkihankkeen arviointi

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 100 000 €

Aikajänne: 11/2018–06/2019

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Tausta

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa asetetaan tavoite säädösten sujuvoittamisen kärkihankkeelle: "kansalaisten arkea, yritystoimintaa, maataloutta, investointeja, rakentamista, tervettä kilpailua ja vapaaehtoistoimintaa on helpotettu merkittävästi turhaa sääntelyä purkamalla, hallinnollista taakkaa keventämällä ja lupaprosesseja sujuvoittamalla". Tavoitteena on myös säädöspolitiikan ohjauksen selkeyttäminen, sääntelyn nettomääräinen keventäminen ja säädöksille vaihtoehtoisten ohjauskeinojen käytön lisääminen.

Säädösten sujuvoittamisen kärkihankkeen tavoitteet on määritetty tarkemmin hallituksen toimintasuunnitelmassa ([Valtioneuvoston kanslia 2015](#)) ja siihen tehdyissä päivityksissä. Suunnitelman mukaan tavoitteena on mahdollistava sääntely, turhien normien purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. Lisäksi helpotetaan kansalaisten arkea, parannetaan kilpailukykyä, edistetään markkinoillepääsyä ja digitalisaatiota. Toimintasuunnitelman mukaan tavoitteet saavutetaan valtioneuvoston yhteyteen perustettavalla lainsäädännön vaikutusarviointielimellä, säädökset perkaamalla, alempiasteisia normeja, määräyksiä ja ohjeita purkamalla, lupa- ja valitusprosesseja sujuvoittamalla sekä niitä koskevalla palvelulupauksella ja viranomaisten keskinäisten valitusten määrää minimoimalla.

Hallituksen toimintasuunnitelman mukaan säädösten perkaaminen ja purkaminen suoritetaan säädösten sujuvoittamisen toimeenpanoryhmän välityksellä. Toimeenpanoryhmä asetettiin 24.9.2015 toimikaudeksi 1.10.2015–31.3.2019, ja siinä ovat edustettuina kaikki ministeriöt sekä lainsäädännön arviointineuvosto. Säädösten sujuvoittamisen toimeenpanoryhmä on kartoittanut noin 200 säädösten sujuvoittamista koskevaa hanketta. Näistä on raportoitu puolivuositain.

Tarvekuvaus

Tässä selvityksessä tarkastellaan sitä, miten ja missä määrin kärkihanke on edistänyt säädösten sujuvoittamista ja hankkeen muita tavoitteita sekä synnyttänyt tavoiteltuja vaikutuksia. Normien purku/säädösten sujuvoittaminen on tällä hallituskaudella ollut kokonaisvaltaista toimintaa. Valta ja vastuu hankkeen toteuttamisesta on ollut kullakin ministeriöllä, ja kaikki ministeriöt ovat osallistuneet aktiivisesti hankkeen toteuttamiseen. Kärkihankkeen toimintasuunnitelmassa on ollut vuodesta 2015 lähtien kirjaus tulosten arvioinnista. On tärkeää, että ministeriöiden ulkopuolinen taho selvittää hankkeen toteuttamista, saavutettuja tuloksia ja mahdollisia vaikutuksia.

Tutkimuksessa tulee luokitella ja analysoida hankkeiden kokonaisuus. Luokittelukriteerinä voi olla esimerkiksi hankkeille asetetut tavoitteet ja hankkeiden laajuus. Tavoitteiden osalta luokittelussa ja analysoinnissa on tarpeen erottaa kansalaisten, yritysten ja yhteiskunnan näkökulma. Vaikutuksia tulee arvioida siltä osin kuin se tässä vaiheessa on mahdollista. Tarjoajien tulee tutkimussuunnitelmassa esittää alustava lähestymistapa tai kehikko, jolla 200 hankkeen kokonaisuutta luokitellaan ja analysoidaan.

Kärkihankkeen yhteydessä on käytetty erilaisia ilmaisuja kuten normin purku, säädösten sujuvoittaminen, säädösten perkaaminen, parempi sääntely, sääntelytaakka ja hallinnollinen taakka. Hankkeiden analysoinnissa ja jäsentelyssä tulee arvioida, miten näitä käsitteitä on käytetty ja ymmärretty.

Hallitusohjelman mukaisesti osana kärkihanketta on pyritty kehittämään lupa- ja valitusprosesseja. Säädöshankkeissa ilmoitusmenettelyitä ja sähköisiä palveluja on lisätty eri hallinnonaloilla. Yhden luukun periaatetta ja lupaprosessien käsittelyaikoja on edistetty. Hankkeen tulosten kokonaisvaltaiseksi arvioimiseksi sekä jatkotoimien toteuttamiseksi myös näistä tarvitaan riippumaton arvio. Tutkimuksen toteuttamisessa voidaan käyttää referenssinä annettua palvelulupausta ja siihen kirjattuja ministeriöille asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä.

Lupaprosessien kehittämistä selvitettäessä tulee omana erillisenä kysymyksenään arvioida lakisäätteisiä käsittelyaikoja.

Selvityksen tuloksia on tarkoitus hyödyntää ministeriöiden lainvalmistelun kehittämisessä.

Lainsäädännön arviointineuvoston työn liikkeelle lähdön arviointi on meneillään omana erillisenä tutkimuksenaan, joten sitä ei ole tarpeen tutkia tässä yhteydessä. Vaikutuksia viranomaisten keskinäisten valitusten määrään on liian aikaista arvioida tässä vaiheessa.

Kärkihankkeen edistymisestä on raportoitu puolivuositain, ja raportit on julkaistu norminpurku.fi -sivustolla. Tämä aineisto sisältää excel-taulukot kaikista hankkeista ministeriöittäin sekä vuosittaiset yhteenvedot merkittävimmistä tuloksista.

Tutkimuskysymykset:

Kärkihankkeen kokonaisuus

- Miten valitut 200 hanketta ovat edistäneet hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista?
- Kuinka paljon hankkeissa on ollut kyse normien purkamisesta ja kuinka paljon muusta säädösten sujuvoittamisesta?
- Onko pystytty luomaan mahdollistavaa lainsäädäntöä?
- Missä määrin ja miten sääntelytaakkaa on kevennetty ja sääntelyä sujuvoitettu kansalaisten, elinkeinoelämän ja hallinnon näkökulmasta?
- Millaisissa hankkeissa on ollut tai voidaan ennakoida olevan paras vaikuttavuus ja miksi?
- Millaisissa hankkeissa toteutunut tai ennakoitu vaikuttavuus on vähäinen ja miksi?

Lupa- ja valitusprosessit

- Millaisia säädösmuutoksia lupa- ja valitusprosessien kehittämiseksi on tehty?
- Miten säädösmuutoksilla on vaikutettu lupa- ja valitusprosessien kehittämiseen?
- Millä tavoin säädösmuutosten on suunniteltu keventävän prosesseja? Ovatko nämä suunnitelmat toteutuneet?
- Voitaisiinko lupaprosesseissa hyödyntää yhdenmukaista lakisäätteistä käsittelyaikaa? Mitä se edellyttäisi?

Toiminnan kehittäminen

- Miten lainsäädäntö- ja hallintotoimintaa saadaan ohjattua hyvään suuntaan jatkossa? Miten voidaan edistää parempaa sääntelyä?
- Miten tavoitteet tulisi asettaa ja miten niille voisi määrittää seurantaindikaattorit ja mittariston?

- Mitä esteitä tai hidasteita säädösten sujuvoittamisella on ollut?
- Onko tällä kärkihankkeella ollut vaikutusta muihin kärkihankkeisiin?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Valtioneuvoston strategiat ja suunnitelmat:

[Hallituksen toimintasuunnitelma: Säädösten sujuvoittamisen toimeenpanosuunnitelma ja päivitykset](#)

Valtioneuvoston kanslia (2015) [Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi](#). Hallituksen julkaisusarja 13/2015.

Kärkihankkeen etenemisen puolivuositteiset raportit <http://www.norminpurku.fi/hankkeet/>

Palvelulupaus 7.12.2016. Toimintatapojen ministerityöryhmä on vahvistanut lupa- ja valitusprosesseja koskevan [palvelulupauksen](#), jolla tavoitellaan viranomaistoiminnan asiakaslähtöisyyttä.

Selvitys- ja tutkimustoiminta:

Rantala, K. ym. (2018) [Sääntelytaakan arviointi ja vähentäminen](#). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 27/2018. [Hankesivu](#)

Tuominen-Thuesen, M., ym. (2018) ["Yksi yhdestä" –malli osana sääntelyn kehittämistä ja arviointia](#). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 13/2018. [Hankesivu](#)

Raportointi:

Suomenkielinen loppuraportti sisältäen englanninkielisen yhteenvedon.

Väliraportti alustavista tuloksista ja havainnoista 3/2019.

Hankkeelle perustetaan ohjausryhmä, jolle arvioinnin tekijät esittelevät tutkimuksen etenemistä ja raportoivat kokonaisuudesta erikseen sovittavalla tavalla.